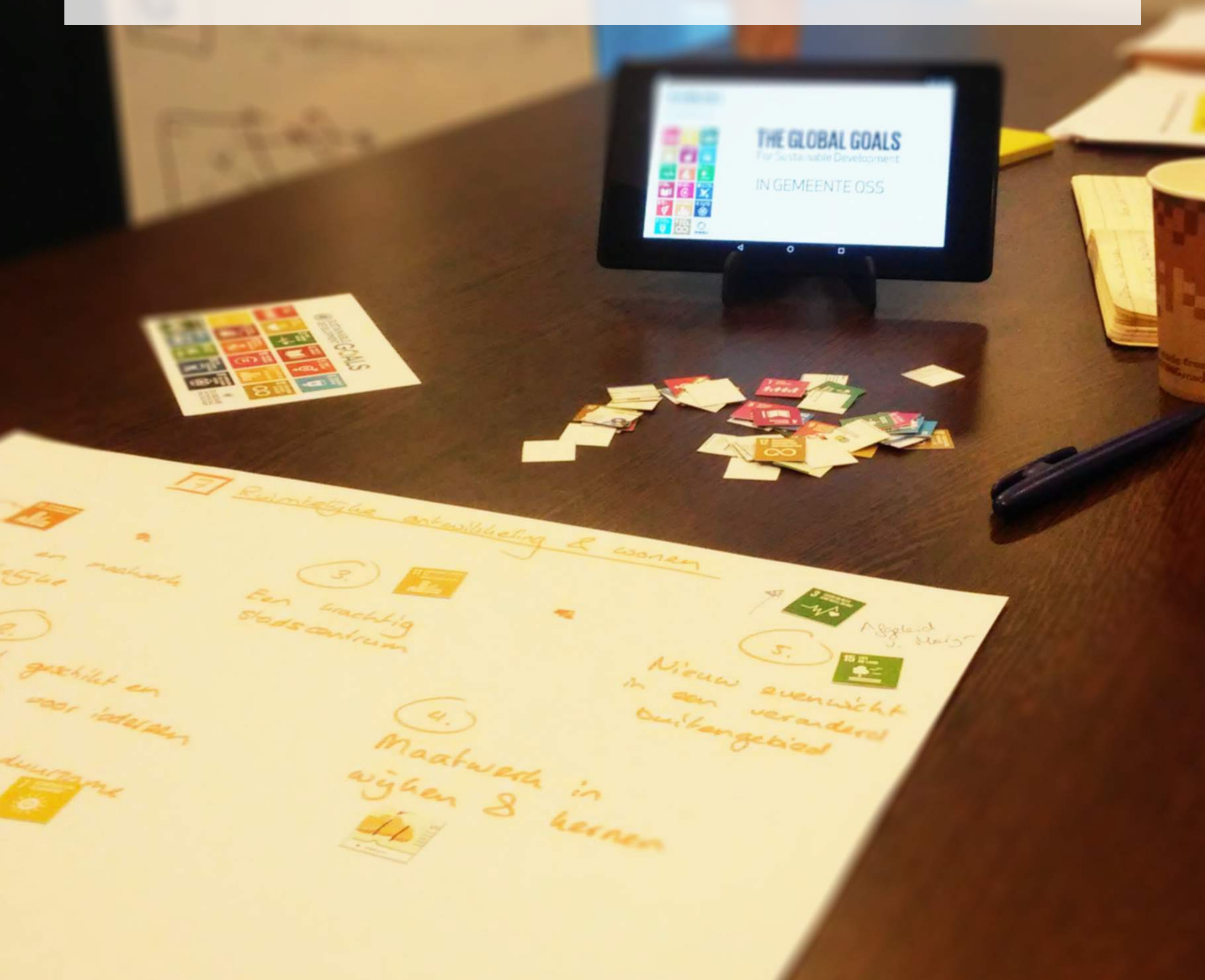

GLOBAL GOALS

in het beleid van Gemeente Oss

VISIE OP GLOBAL GOALS

Legitimatie van je beleid – Wobine Buijs

De global goals zijn in 2015 door de Verenigde Naties opgesteld als topprioriteiten voor de wereld voor 2030. Waren de millenniumdoelen nog gericht op de allerarmste landen, de Global Goals spreken iedereen op de hele wereld aan op hun keuzes. De eerste stap is om de Global Goals breed bekend te maken en het richtsnoer te laten zijn voor de dagelijkse keuzes en handelingen. ***Van veilig ver weg naar concreet dichtbij.***

Global Goals gaan over grote opgaven en ook over een breed terrein. Een terrein waar betrokkenheid van de Gemeente niet voldoende is. Het gaat erom alle partnerschappen te doordrenken van het bewustzijn van de noodzaak om te werken aan de Global Goals. Om dit uit de verf te laten komen is niet een gemeentelijk beleid, maar een beweging nodig. Een beweging start met het persoonlijk commitment en zal een olievlek werking moeten hebben, gebaseerd op inspiratie.

Op verschillende niveaus wordt deze beweging gevoed:

Betekenis geven

Het verhaal van de Global Goals geeft een betekenis aan onze activiteiten, die a-politiek is. Uiteindelijk werken we in de gemeente aan een duurzame gemeenschap (11), waarin mensen goed kunnen leven (1,2,3,6) en werken (8,9). Daarin is ruimte voor ieders ontwikkeling (4,10), maar werken we ook samen (17). Rechtvaardigheid, maar ook een stevige integere overheid (16), gelijkheid met kansen en toegang voor iedereen (5) en zorgvuldig omgaan met de natuur (14,15) zijn belangrijk. De overheid zorgt voor de dingen die je niet alleen kunt oppakken, zoals investeren in infrastructuur (9). Allemaal zaken, die zo vanzelfsprekend zijn, dat we ze niet meer benoemen, terwijl ze de grondslag vormen van de overheid. Door Global Goals te expliciteren bij besluitvorming snappen mensen het waarom en verbinden ze zich beter aan de discussie. En om samen goed op de wereld te kunnen blijven leven, ook in de toekomst, is duurzaamheid een voorwaarde. Onze energiebronnen raken uitgeput, we moeten overschakelen op duurzame energie (7). We zullen maatregelen moeten nemen om het klimaat te beïnvloeden (13). Dat zijn enorme opgaven, waar de overheid een verantwoordelijkheid heeft, die a-politiek zou moeten zijn. Samen als mensen schouder aan schouder voor het leven op de hele lange termijn.

Inspiratie

Het nadenken over de fundamentele bedoeling zorgt ervoor dat mensen zich verbinden. Het gemeenschappelijke doel voor ogen. Opeens wordt het dagelijkse werk bijzonder, je levert een bijdrage aan de wereld, je doet er toe. Het heeft te maken met zingeving. Door de Global Goals als uitgangspunt te nemen en als eindpunt kijk je "groter" naar de wereld, naar de plek van de wereld. Global Goals zorgen voor een herkenning van de gemeentelijke maatschappelijke opgave.

Verbinding op maatschappelijke opgave

Het werken in netwerken wordt makkelijker als je over de problemen van alle dag heen stapt en ***de maatschappelijke opgave definieert aan de hand van de Global Goals.***

De Global Goals leiden tot ***internationale verbinding***, een wederzijds begrip om gezamenlijk de maatschappelijke opgaven te definiëren en hier samen aan te werken. We moeten het er niet alleen maar over hebben, we moeten het ook gaan doen. Het college van Oss heeft als slogan: Durven door te doen! Oss loopt niet weg voor lastige keuzes en wil daadwerkelijk het verschil maken door bij de top 3 van duurzaamste gemeenten te behoren. De Global Goals helpen hierbij.

Prioritering

Als er keuzes gemaakt moeten worden binnen gemeentelijke besluitvormingsprocessen, kunnen de Global Goals helder maken welke waarden of belangen aan de grondslag van de keuzes liggen.

GLOBAL GOALS

Aanpak en leeswijzer

10 gesprekken met 10 programma-managers

Een ontwikkelde app als begeleiding voor de gesprekken: Global Goals als lens om naar het beleid te kijken

Global Goals fysiek op tafel

..... en gematcht bij het beleid van elk programma

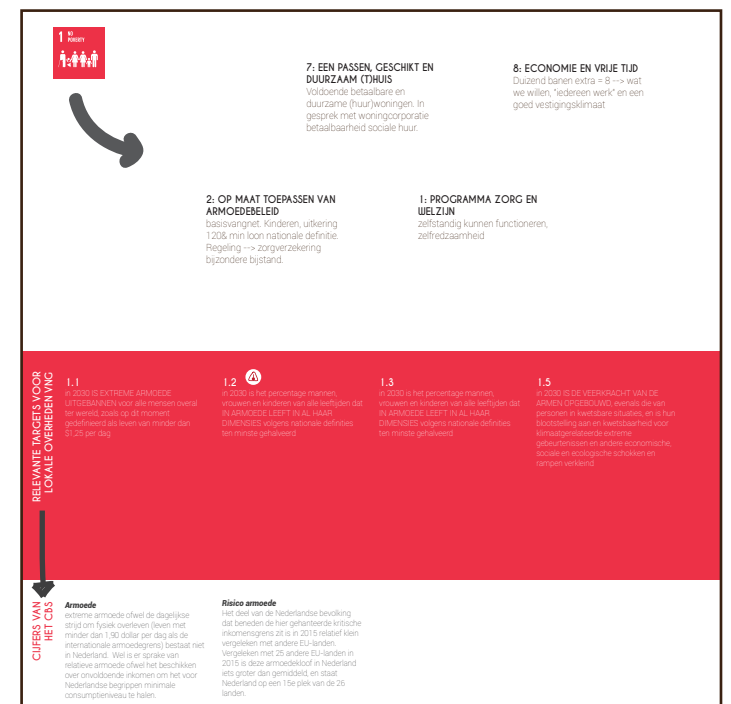
Het beleid gelezen en 'gecheckt' op de Global Goals

Per Global Goal zijn de verschillende beleidspunten beschreven.

Rapport VNG en CBS*: Relevante targets voor lokale overheid per Global Goal worden vermeld.

Rapport vanuit CBS hoe Nederland scoort op de Global Goals t.o.v. andere Europese landen.

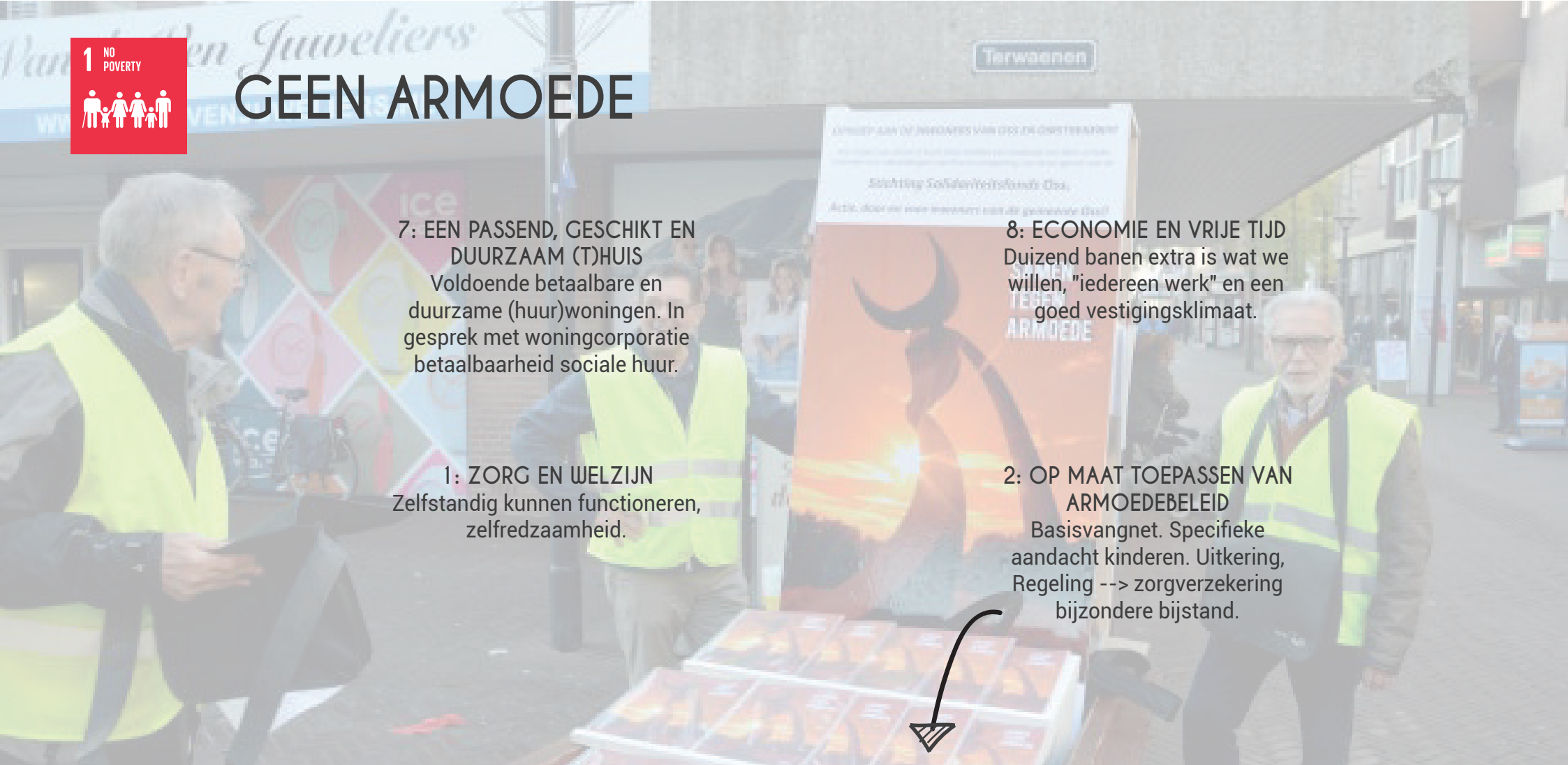
Het icoon **+** geeft aan dat Nederland goed scoort en **⚠** dat Nederland minder scoort op dat onderdeel

*Meten van SDGs: een eerste beeld van Nederland. CBS 2016
Global Goals for Sustainable Development, wat lokale overheden moeten weten. VNGi

GEEN ARMOEDE

7: EEN PASSEND, GESCHIKT EN DUURZAAM (T)HUIS
Voldoende betaalbare en duurzame (huur)woningen. In gesprek met woningcorporatie betaalbaarheid sociale huur.

1: ZORG EN WELZIJN
Zelfstandig kunnen functioneren, zelfredzaamheid.

8: ECONOMIE EN VRIJE TIJD
Duizend banen extra is wat we willen, "iedereen werk" en een goed vestigingsklimaat.

2: OP MAAT TOEPASSEN VAN ARMOEDEBELEID
Basisvangnet. Specifieke aandacht kinderen. Uitkering, Regeling --> zorgverzekering bijzondere bijstand.

RELEVANTE TARGETS VOOR
LOKALE OVERHEDEN

1.1
In 2030 IS EXTREME ARMOEDE UITGEBANNEN voor alle mensen overal ter wereld, zoals op dit moment gedefinieerd als leven van minder dan \$1,25 per dag.

1.2
In 2030 is het percentage mannen, vrouwen en kinderen van alle leeftijden dat IN ARMOEDE LEEFT IN AL HAAR DIMENSIES volgens nationale definities ten minste gehalveerd.

1.3
In 2030 hebben alle mannen en vrouwen, in het bijzonder de armen en kwetsbaren, gelijke rechten op economische middelen, evenals TOEGANG TOT BASISVOORZIENINGEN, eigendom van en zeggenschap over land en andere vormen van eigendom, erfrecht, natuurlijke hulpbronnen, geschikte nieuwe technologie en financiële diensten, waaronder microfinanciering.

1.5
In 2030 IS DE VEERKRACHT VAN DE ARMEN OPGEBOUWD, evenals die van personen in kwetsbare situaties, en is hun blootstelling aan en kwetsbaarheid voor klimaatgerelateerde extreme gebeurtenissen en andere economische, sociale en ecologische schokken en rampen verkleind.

CIJFERS VAN
HET CBS

Armoede
Extreme armoede ofwel de dagelijkse strijd om fysiek overleven (leven als de internationale armoedegrens) bestaat niet in Nederland. Wel is er sprake van relatieve armoede ofwel het beschikken over onvoldoende inkomen om het voor Nederlandse begrippen minimale consumptieniveau te halen.

Risico armoede
Vergeleken met 25 andere EU-landen in 2015 is deze armoedekloof in Nederland iets groter dan gemiddeld, en staat Nederland op een 15e plek van de 26 landen.

GEEN HONGER

2: OP MAAT TOEPASSEN VAN ARMOEDEBELEID
Voedselbank, schuldhulpverlening.

1: PROGRAMMA ZORG EN WELZIJN
Zelfstandig kunnen functioneren, zelfredzaamheid.

RELEVANTE TARGETS VOOR
LOKALE OVERHEDEN VNG

CIJFERS VAN
HET CBS

2.1
In 2030 IS EEN EINDE GEMAAKT AAN HONGER en is ervoor gezorgd dat alle mensen, in het bijzonder de armen en mensen in kwetsbare situaties, onder wie kinderen, het hele jaar door toegang hebben tot veilig, voedsaam en voldoende voedsel.

2.2
In 2030 IS EEN EINDE GEMAAKT AAN ALLE VORMEN VAN ONDERVOEDING, met inbegrip van het per 2025 bereiken van de internationaal afgesproken targets met betrekking tot de belemmering van de ontwikkeling en verwaarlozing van kinderen onder de vijf jaar, en voldoen aan de voedingsbehoeften van adolescente MEISJES, ZWANGERE VROUWEN EN VROUWEN DIE BORSTVOEDING GEVEN en ouderen.

2.3
In 2030 is de agrarische productiviteit en zijn de inkomens van KLEINSCHALIGE PRODUCENTEN VAN VOEDSEL, met name vrouwen, inheemse volkeren, familiale boeren, herders en vissers verdubbeld, door onder meer VEILIGE EN GELIJKE TOEGANG TOT LAND, andere productiemiddelen en bronnen, KENNIS, financiële diensten, MARKTEN en mogelijkheden om waarde toe te voegen en NIET-AGRARISCH WERKGELEGENHEID.

2.4
In 2030 zijn er DUURZAME VOEDSELPRODUCTIESYSTEMEN en zijn er veerkrachtige landbouwpraktijken geïmplementeerd die de productiviteit en de productie verhogen, ecosystemen helpen behouden, het vermogen tot aanpassing aan klimaatverandering, extreme weersomstandigheden, droogte, overstromingen en andere rampen vergroten, en die de kwaliteit van het land en de grond geleidelijk verbeteren.

Voeding en overgewicht
Ondervoeding en voedselonzekerheid komen nagenoeg niet voor in Nederland. Eerder is er sprake van overgewicht. Ten opzichte van 14 andere EU-landen in 2014 valt het aandeel mensen van 15 jaar en ouder met overgewicht nog enigszins mee, al is overgewicht in al deze landen, ook Nederland, een duidelijk aanwezig probleem.

Duurzame voedselproductie
De Nederlandse voedselproductie is zeer hoog, maar Nederland scoort erg laag op de duurzaamheid van die productie.

GOEDE GEZONDHEID EN WELZIJN

7: NIEUW EVENWICHT IN EEN VERANDEREND BUITENGEBIED
In het buitengebied vinden grote veranderingen plaats. Het is de kunst om deze ontwikkelingen op de juiste plaatsen te faciliteren of te begeleiden.

4: MENSEN ONDERSTEUNEN MET COMPLEXE PROBLEMATIEK M.B.T. STRAF EN ZORG
Geestelijk verwarde personen.

3: MENSEN MET EEN GEZONDE LEEFSTIJL
Een gezonde leefstijl voor iedereen vinden we belangrijk. Sporten draagt hieraan bij. Healthy life van het SEC.

3: EEN DUURZAAM EN TOEKOMSTBESTENDIG SPORT-, ONTMOETINGS-, EN CULTUURVELD
. Omdat het sport-, ontmoetings- en cultuurveld een nadrukkelijke bijdrage levert aan maatschappelijke participatie.

5: EEN DOELMATIGE EN DUURZAME OPENBARE RUIMTE
Water & veiligheid, gezonde water en sanitair in Oss. Water tappunten (Join the Pipe --> ontwikkelingshulp).

5: BEHOUD VAN GOEDE BEREIKBAARHEID EN VERKEERSVEILIGHEID
Verkeersongevallen.

2: OP MAAT TOEPASSEN ARMOEDEBELEID
Armoedebeleid AZOSS.

1: WETTELIJKE ROL VAN PROGRAMMA 1, ZORG EN WELZIJN
Positieve gezondheid, voorkomen ziektebeleid GGD, preventie / voorlichting / epidemiologisch onderzoek. Dat vraagt een andere kijk, kijken vanuit mogelijkheden.

RELEVANTE TARGETS VOOR
LOKALE OVERHEDEN

3.1
In 2030 is de wereldwijde MOEDERSTERFTE verlaagd tot een ratio van minder dan 70 per 100.000 levendgeborenen.

3.2
In 2030 is een eind gemaakt aan VERMIJDGBARE STERFGEVALLEN van BABY'S EN KINDEREN onder de vijf jaar.

3.3
In 2030 is een eind gemaakt aan de epidemieën van AIDS, tuberculose, malaria, en verwaarloosde tropische ziekten, en worden hepatitis, DOOR WATER OVERGEBRACHT ZIEKTEN, en andere besmettelijke ziekten bestreden.

3.4
Tegen 2030 de vroegtijdige kindersterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten met een derde inperken via preventie en behandeling, en mentale gezondheid en welzijn bevorderen.

3.5
In 2030 is ervoor gezorgd dat alle leerlingen kennis en vaardigheden opdoen die nodig zijn om duurzame ontwikkeling te bevorderen, met inbegrip van onder andere EDUCATIE VOOR DUURZAME ONTWIKKELING en duurzame levensstijlen, mensenrechten, gendergelijkheid, bevordering van een cultuur van vrede en geweldloosheid, wereldburgerschap, en de waardering van de culturele diversiteit en van de bijdrage van cultuur aan duurzame ontwikkeling.

3.6
In 2020 is het aantal doden en gewonden door VERKEERSONGEVALLEN wereldwijd gehalveerd.

3.9
In 2030 is het aantal sterfgevallen en ziekten door gevaarlijke chemische stoffen en lucht, water- en bodem-VERONTREINIGING aanzienlijk verminderd.

3.8
Zorgen voor een UNIVERSELE ZIEKTEVERZEKERING, met inbegrip van de bescherming tegen financiële risico's, toegang tot kwaliteitsvolle essentiële gezondheidszorgdiensten en toegang tot de veilige, doeltreffende, kwaliteitsvolle en betaalbare essentiële GENEESMIDDELEN EN VACCINS voor iedereen.

3.7
In 2030 is er gezorgd voor universele toegang tot SEKSUELE EN REPRODUCTIEVE GEZONDHEIDSZORG, met inbegrip van gezinsplanning, voorlichting en onderwijs, en is reproductieve gezondheid geïntegreerd in de nationale strategieën en programma's.

CIJFERS VAN
HET CBS

Moeders en jonge kinderen
De moedersterfte, neonatale sterfte en sterfte onder kinderen onder de vijf jaar is laag tot gemiddeld vergeleken met andere EU-landen. De Nederlandse sterftcijfers dalen, vooral bij moeders en kinderen onder de vijf jaar (beide met een halvering tussen 2000 en 2015).

Geestelijk welzijn
Er vinden relatief weinig zelfdodingen plaats in Nederland, maar het aantal is toegenomen.

Voortijdig sterfte door lichamelijke oorzaken
De gezonde levensverwachting van Nederlandse mannen is gemiddeld binnen de EU in 2014, maar die van Nederlandse vrouwen is relatief slecht. Voor beide seksen nam de deze verwachting toe met ruim 3 jaar tussen 2000 en 2014, om weer af te nemen in 2015.

Sterfte door oorzaken van buitenaf
In Nederland vallen er relatief weinig doden door verkeersongelukken. Het aantal doden is sterk verminderd van 73 per miljoen inwoners in 2000 naar 37 in 2015, hoewel het cijfer nog lager lag in 2014 (34). Met het aantal doden door luchtvervuiling staat Nederland in de middenmoot volgens OECD cijfers voor 2010.

Toegang tot zorg 3.8
Er zijn relatief weinig Nederlanders die rapporteren dat hun behoeften aan medische zorg niet vervuld kunnen worden omdat deze te duur zou zijn. Tussen 2005 en 2013 schommelde het percentage tussen 0,1 en 0,2 procent, om licht te stijgen naar 0,4 in 2014.

4: BESTRIJDEN VAN ONTWICHTING DOOR ONDERMIJNENDE CRIMINALITEIT
Jongeren met minder mogelijkheden naar school te laten gaan. Blijven of terug gaan.

6: DUURZAAMHEID, MILIEU EN NATUUR
Educatie en voorlichting jeugd. NME-centrum.

8: ECONOMIE EN VRIJE TIJD
Bedrijvenkant combineren met onderwijs -> talentencampus Kennisagenda. Samenwerking met Avans, HAS en universiteiten.

2: ZORGEN VOOR EEN GOEDE LOKALE AANSLUITING VAN ONDERWIJS OP DE ARBEIDSMARKT
Leven lang leren van onderwijs naar arbeidsmarkt. Talentencampus.

2: OP MAAT TOEPASSEN VAN ARMOEDEBELEID
Laaggeletterdheid beleid.

2: VERHOGEN VAN DE KWALITEIT VAN ONDERWIJS
Kinderopvang, onderwijsachterstandsbeleid. Passend onderwijs.

4.1
In 2030 is ervoor gezorgd dat alle meisjes en jongens vrij, onpartijdig en goed BASIS- EN VOORTGEZET ONDERWIJS voltooien, dat tot relevante en effectieve leerresultaten leidt.

4.4
In 2030 is het aantal jongeren en volwassenen dat over relevante vaardigheden beschikt, waaronder TECHNISCHE EN BEROEPSVAARDIGHEDEN voor banen, fatsoenlijk werk en ondernemerschap met x% toegenomen.

4.6
Er tegen 2030 voor zorgen dat alle jongeren en een groot aantal volwassenen, zowel mannen als vrouwen, geletterd en rekenvaardig zijn.

4.7
In 2030 is ervoor gezorgd dat alle leerlingen kennis en vaardigheden opdoen die nodig zijn om duurzame ontwikkeling te bevorderen, met inbegrip van onder andere EDUCATIE VOOR DUURZAME ONTWIKKELING en duurzame levensstijlen, mensenrechten, gendergelijkheid, bevordering van een cultuur van vrede en geweldloosheid, wereldburgerschap, en de waardering van de culturele diversiteit en van de bijdrage van cultuur aan duurzame ontwikkeling.

4.2
In 2030 is ervoor gezorgd dat alle meisjes en jongens toegang hebben tot hoogwaardige KINDERDAGVERBLIJVEN, ZORG EN PREPRIMAIR ONDERWIJS, zodat ze klaar zijn voor het basisonderwijs.

4.5
In 2030 is de genderongelijkheid in het onderwijs geëlimineerd en is er gezorgd voor EEN GELIJKE TOEGANG TOT ALLE NIVEAUS VAN ONDERWIJS en beroepsopleiding voor de kwetsbare groepen, zoals personen met een handicap, inheemse volkeren, en kinderen in kwetsbare situaties.

4.3
In 2030 is ervoor gezorgd dat ALLE VROUWEN EN MANNEN GELIJKE TOEGANG HEBBEN tot betaalbaar, hoogwaardig technisch, beroepsgericht en hoger onderwijs, met inbegrip van universitair onderwijs.

4.A
ONDERWIJSFACILITEITEN BOUWEN EN VERBETEREN die kind-, handicap- en gendervriendelijk zijn en veilige, niet-gewelddadig, inclusieve en effectieve leeromgevingen voor allen bieden.

Vaardigheden

De vaardigheden die in het onderwijs worden opgedaan zijn van belang voor deelname aan vervolgoopleidingen, op de arbeidsmarkt, in de samenleving en voor duurzame ontwikkeling.

Vaardigheden

Op al deze vaardigheden scoren Nederlanders zeer hoog vergeleken met andere EU-landen. De trends zijn echter soms negatief of stabiel. Het risico bestaat daarom dat Nederland op dit punt wordt ingehaald door andere landen.

Vroege ontwikkeling kinderen 4.2

De deelname aan voor- en vroeg schoolse educatie door 3- tot 5-jarigen in Nederland is nog net boven het EU-gemiddelde. De participatie in voorschoolse educatie door 3-jarigen is gemiddeld vergeleken met andere EU-landen

Toegang tot onderwijs

Het percentage hoger opgeleiden in de Nederlandse bevolking 25-64 jaar is ruim 35 procent in 2015. Daarmee scoort Nederland net boven de middenmoot in de EU. Al is dit percentage duidelijk gestegen sinds 2001 (toen iets meer dan 24 procent), in een aantal andere EU-landen is de stijging sterker geweest waardoor Nederland nu lager op de EU-ranglijst staat.

GENDERGELIJKHEID

1: ZORG EN WELZIJN Activiteiten inzet op LHBT

Veilig Thuis.

9: DOORONTWIKKELEN VAN DE (NETWERK) ORGANISATIE

Personeelsbestand: Afspiegeling maatschappij, doelgroepen en participatiewet (banenafpraak percentage kwetsbare groepen).

RELEVANTE TARGETS VOOR LOKALE OVERHEDEN

5.1 Een einde maken aan ALLE VORMEN VAN DISCRIMINATIE van vrouwen en meisjes overall.

5.2 Alle VORMEN VAN GEWELD TEGEN ALLE VROUWEN EN MEISJES in de publieke en private sfeer elimineren, met inbegrip van mensenhandel en seksuele en andere vormen van uitbuiting.

5.3 Alle schadelijke praktijken, zoals kindhuwelijken en vroege en GEDWONGEN HUWELIJKEN EN GENITALE VERMINKINGEN BIJ VROUWEN elimineren.

5.4 Onbetaalde zorg en huishoudelijk werk erkennen en waarderen door TE VOORZIEN IN OPENBARE DIENSTEN, INFRASTRUCTUUR EN BELEID VOOR SOCIALE BESCHERMING, en de BEVORDERING VAN GEDEELDE VERANTWOORDELIJKHEID binnen het huishouden en het gezin voor zover nationaal mogelijk.

5.5 Zorgen voor een volledige en effectieve participatie en gelijke kansen voor leiderschap OP ALLE NIVEAUS VAN DE BESLUITVORMING IN HET POLITIEKE, ECONOMISCHE EN OPENBARE LEVEN VOOR VROUWEN.

5.A Hervormingen doorvoeren om vrouwen GELIJKE RECHTEN OP ECONOMISCHE MIDDELEN te geven, evenals toegang tot EIGENDOM VAN EN ZEGGENSCHAP OVER LAND en andere vormen van eigendom, financiële diensten, erfenissen en natuurlijke hulpbronnen in overeenstemming met nationale wetten.

5.C GOED BELEID EN AFDWINGBARE WET-GEVING ter bevordering van gendergelijkheid en empowerment van alle vrouwen en meisjes op alle niveaus aannemen en versterken.

CIJFERS VAN HET CBS

Discriminatie van en geweld tegen vrouwen

Vrouwen verdienden in 2014 gemiddeld per uur 16 procent minder dan mannen. Vergeleken met andere EU-landen staat Nederland hiermee onder de middenmoot. Ten slotte lijken vrouwen in Nederland vergeleken met andere landen relatief vaak te maken te krijgen met geweld in het privéleven (in 2012).

Onbetaald werk en huishoudelijk werk

Nederlandse vrouwen werken relatief vaak parttime (ruim driekwart van de werkende vrouwen) vergeleken met hun tegenhangers in andere EU-landen. Het Nederlandse man-vrouw verschil in het percentage dat parttime werkt is zeer groot. Maar Nederlandse mannen zijn in de afgelopen 15 jaar wel iets vaker parttime gaan werken.

Maatschappelijke en economische invloed

Het aandeel vrouwen in het nationale parlement en lokale overheden in Nederland is internationaal gezien hoog. Maar er zijn relatief weinig vrouwen in managementfuncties vergeleken met andere EU-landen (met Nederland in de middenmoot), en hun aandeel neemt zelfs af, volgens PESO-cijfers van 4,7 procent in 2011 naar 3,8 in 2014.

Menselijk kapitaal

Binnen de EU in 2014 is de gezonde levensverwachting van de Nederlandse vrouwen relatief slecht, terwijl die van de Nederlandse mannen in de middenmoot zit. Het aandeel vrouwen dat een hogere opleiding heeft is net een fractie lager (35,0 procent in 2015) dan dat van mannen. Daarmee scoren de Nederlandse vrouwen nog altijd in de middenmoot.

SCHOON WATER EN SANITAIR

5: EEN DOELMATIGE EN DUURZAME OPENBARE RUIMTE

Water & veiligheid, gezonde water en sanitair in Oss. Water tappunten (Join the Pipe --> ontwikkelingshulp).

6.1

In 2030 is universele en gelijke toegang tot VEILIG EN BETAALBAAR drinkwater voor iedereen bereikt.

6.2

In 2030 is er toegang tot adequate en gelijkwaardige SANITAIRE VOORZIENINGEN en hygiëne voor iedereen bereikt, en is een eind gemaakt aan het doen van de behoefte in de open lucht, waarbij speciale aandacht wordt besteed aan datgene wat vrouwen en meisjes en degenen die zich in kwetsbare situaties bevinden nodig hebben.

6.3

In 2030 is de waterkwaliteit verbeterd door VERMINDERING VAN DE VERONTREINIGING, het elimineren van dumpen en het minimaliseren van het vrijkomen van gevaarlijke chemicaliën en materialen, waardoor het aandeel van onbehandeld afvalwater is gehalveerd en RECYCLING EN VEILIG HERGEBRUIK wereldwijd met x% [nader te bepalen] is gestegen.

6.4

In 2030 is DE EFFICIENCY VAN HET WATERGEBRUIK in alle sectoren aanzienlijk gestegen en is er gezorgd voor duurzame onttrekkingen en leveringen van zoet water teneinde waterschaarste aan te pakken en het aantal mensen dat lijdt aan waterschaarste substantieel te verkleinen.

6.5

In 2030 is INTEGRAAL WATERBEHEER OP ALLE NIVEAUS GEÏNTEGREERD, onder meer via grensoverschrijdende samenwerking, waar mogelijk.

6.6

In 2020 zijn watergerelateerde ECOSYSTEMEN, met inbegrip van bergen, bossen, moerassen, rivieren, grondwater en meren, hersteld en beschermd.

6.B

Ondersteuning en versterking van de PARTICIPATIE VAN inwoners, voor de verbetering van het beheer van water en sanitaire voorzieningen.

Toegang tot water

In principe heeft iedereen in Nederland toegang tot schoon en betaalbaar drinkwater en tot sanitaire voorzieningen.

Waterkwaliteit

Het percentage waterlichamen waarvan de chemische kwaliteit van het oppervlaktewater als goed wordt aangemerkt in Nederland was redelijk hoog vergeleken met andere EU-landen in 2009, terwijl Nederland heel slecht scoorde op biologische kwaliteit. Tussen 2009 en 2015 is de chemische kwaliteit echter fors afgenomen. De biologische kwaliteit daarentegen is slechts zeer licht toegenomen van 3,1 naar 4,8 procent.

Waterwinning

De oppervlakte- en grondwaterwinning neemt enigszins af van 714 kubieke meter per inwoner in 2004 naar 641 in 2012, met als gevolg iets minder druk op het watermilieu. Maar vergeleken met andere EU-landen onttrok Nederland in 2012 nog zeer veel vers water aan het milieu.

DUURZAME ENERGIE

2: VERHOGEN VAN DE KWALITEIT VAN ONDERWIJS
Onderwijshuisvesting, duurzame gebouwen die 40 jaar meekunnen.

6: EEN KLIMAATBESTENDIGE GEMEENTE + WE WERKEN AAN DE AMBITIE OM TOT DE TOP 3 VAN MEEST DUURZAME BRABANTSE GEMEENTEN TE HOREN

Een balans tussen nu en de toekomst, en een balans tussen mens, natuur en economie.

3: EEN DUURZAAM EN TOEKOMSTBESTENDIG SPORT-, ONTMOETINGS-, EN CULTUURVELD
Duurzaamheidsmaatregelen en landelijke subsidieregelingen.

7: EEN PASSEN, GESCHIKT EN DUURZAAM (T)HUIS
Voldoende betaalbare en duurzame (huur)woningen: We richten ons op verdere verduurzaming van de huurwoningvoorraad, bewustwording van bewoners, het geleidelijk vergroten van het keuzepalet aan oplossingen.

6: EEN ENERGIENEUTRALE GEMEENTE
Met als tussenstap, 14% opgewekte duurzame energie in 2020.
Vastgoed -> energieneutraal.
MIP -> energieneutraal van nieuwe gebouwen en zo veel mogelijk bij bestaande.

5: EEN DOELMATIGE EN DUURZAME OPENBARE RUIMTE
Openbare verlichting. Eigen gebruik gemeente.

7.1

In 2030 zorgen voor UNIVERSELE TOEGANG tot betaalbare, betrouwbare en moderne energievoorzieningen.

7.2

In 2030 is het aandeel van HERNIEUWBARE ENERGIE in de mondiale energiemix aanzienlijk verhoogd

7.3

In 2030 is de snelheid van de verbetering van de ENERGIE-EFFICIËNTIE wereldwijd verdubbeld

Verbruik van energie

In Nederland is de toegang tot betrouwbare en betaalbare energiediensten zoals elektriciteit en aardgas goed geregeld. Het bruto binnenlands energieverbruik is afgenomen, vooral door vermindering van verbruik door bedrijven. Echter, het verbruik in Nederland is nog steeds zeer hoog vergeleken met andere EU-landen.

Hernieuwbare energie

Het aandeel van hernieuwbare energie in de totale binnenlandse energieconsumptie is de afgelopen jaren toegenomen van naar 5,8 procent in 2015. De stijging is vooral te danken aan de toename van het energieverbruik uit wind, zon en aarde, en minder door groei van verbruik uit biomassa. Nederland staat binnen de EU bijna helemaal onderaan de ranglijst.

Energie-efficiëntie

De energie-efficiëntie, gemeten als de energie-intensiteit van de economie, is in de loop der tijd verbeterd. Internationaal gezien staat Nederland echter gemiddeld.

FATSOENLIJK WERK EN GEZONDE ECONOMIE

2: STROOMLIJNEN VAN REGIONAAL EN LOKAAL ARBEIDSMARKTBELEID
Jobcarving voor mensen in de bijstand (opleiding in logistiek, de bouw werkt).

8: ECONOMIE EN VRIJE TIJD
Duizend banen extra is wat we willen, "iedereen werk" en een goed vestigingsklimaat.

6: EEN ENERGIENEUTRALE GEMEENTE
Energie neutraal is een nieuwe economie (als side).

9: EEN PROFESSIONELE EN EFFICIËNTE DIENSTVERLENING
Flexibele arbeid, hoe ga je om met ZZP? Nu ook met de nieuwe regel- en wetgeving rondom ZZP.

2: KWETSBARE GROEPEN HEBBEN ONZE PRIORITEIT
Werk voor alle vrouwen en mannen, om zo te kunnen participeren.

2: ZORGEN VOOR EEN GOEDE LOKALE AANSLUITING VAN ONDERWIJS OP DE ARBEIDSMARKT
Leven lang leren van onderwijs naar arbeidsmarkt.
Talentencampus: broeiplek voor duurzame en lokale arbeidsmarkt.

RELEVANTE TARGETS VOOR LOKALE OVERHEDEN VNG

8.1
De **ECONOMISCHE GROEI PER CAPITA IN STAND HOUDEN** in overeenstemming met de nationale omstandigheden en, in het bijzonder, minstens 7% aangroei van het bruto binnenlands product per jaar in de minst ontwikkelde landen.

8.2
Tot meer **ECONOMISCHE PRODUCTIVITEIT** komen door diversificatie, technologische modernisatie en innovatie, ook door de klemtoon te leggen op sectoren met hoge toegevoegde waarde en arbeidsintensieve sectoren.

8.3
Bevordering van op ontwikkeling gericht beleid dat productieve activiteiten, **FATSOENLIJKE WERKGELEGENHEID**, ondernemerschap, **CREATIVITEIT EN INNOVATIE**, ondersteunt en **FORMALISERING** en groei van micro-, kleine en middelgrote ondernemingen stimuleert, mede door toegang tot financiële diensten.

8.4
Tegen 2030 geleidelijk aan de **WERELDWIJDE EFFICIËNTIE**, **PRODUCTIE EN CONSUMPTIE VAN HULPBRONNEN** verbeteren en streven naar de ontkoppeling van economische groei en achteruitgang van het milieu, volgens het 10-jarig **PROGRAMMAKADER VOOR DUURZAME CONSUMPTIE EN PRODUCTIE**, waarbij de ontwikkelde landen de leiding nemen.

8.5
In 2030 is volledige en productieve werkgelegenheid en **FATSOENLIJK WERK VOOR ALLE VROUWEN EN MANNEN** gerealiseerd, ook voor jongeren en personen met een handicap, en een **GELIJK LOON VOOR GELIJK WERK**.

8.6
In 2020 is het deel van de **JEUGD** dat zonder werk zit of geen onderwijs of een opleiding volgt aanzienlijk kleiner.

8.8
Rechten van werknemers beschermen en het bevorderen van **VEILIGE EN BEVEILIGDE WERKOMGEVINGEN** van alle werknemers, met inbegrip van arbeidsmigranten, in het bijzonder vrouwelijke migranten, en zij die onzekere banen hebben.

8.7
Directe en doeltreffende maatregelen nemen om het verbod en de uitbanning van de ergste vormen van **KINDERARBEID** te waarborgen en **DWANGARBEID** uit te bannen, en in 2025 is een einde gemaakt aan kinderarbeid in al zijn vormen, waaronder werving en het gebruik van kindsoldaten.

8.9
In 2030 is beleid ontwikkeld en geïmplementeerd voor het bevorderen van **DUURZAAM TOERISME DAT BANEN SCHEPT EN DE LOKALE CULTUUR EN PRODUCTEN PROMOOT**.

CIJFERS VAN HET CBS

Economische groei en arbeidsproductiviteit

Het niveau van het bruto binnenlands product (bbp) per inwoner en per gewerkt uur zijn beide hoger sinds 2000. De ranking van Nederland binnen de EU op deze indicatoren is hoog. Dat de arbeidsproductiviteit zo hoog is terwijl er weinig uren worden gewerkt, impliceert dat er per gewerkt uur in Nederland meer toegevoegde waarde wordt gegenereerd dan in veel andere landen.

Grondstoffen-efficiëntie 8.4

De grondstoffenproductiviteit (bbp per eenheid binnenlandse consumptie van grondstoffen) is gestegen, wat zou impliceren dat er juist steeds minder grondstoffen worden geconsumeerd. Internationaal gezien heeft Nederland een hoge grondstoffenproductiviteit. Bij deze indicator heeft CBS echter altijd kanttekeningen geplaatst.

Fatsoenlijk werk

De mediane bruto verdiensten per uur in Nederland stijgen gestaag en zijn internationaal gezien hoog. De werkloosheid is sterk toegenomen in de afgelopen 15 jaar, maar nog iets onder het gemiddelde vergeleken met andere EU-landen.

Veilig werk

De arbeidsomstandigheden zijn sterk verbeterd sinds 2008 afgemeten aan het aantal fatale en niet-fatale gevallen met verwondingen door ongelukken op het werk. Er vallen relatief zeer weinig doden in Nederland als gevolg van dergelijke ongelukken, maar het aantal niet-fatale gevallen is internationaal gezien toch iets hoger dan gemiddeld, met als gevolg hierin een relatief lage ranking voor Nederland.

DUURZAME INDUSTRIE, INNOVATIE EN INFRASTRUCTUUR

6: HET VERMINDEREN VAN HET GEBRUIK VAN GRONDSTOFFEN EN AFVAL

Innovatie in afval, innovatie is de manier waarop.

5: DUURZAME VERVOERSBEWEGINGEN

Toegankelijkheid en betaalbaarheid. O.a. van glasvezelnet, wegennetwerk, kanaal, spoor en openbaar vervoer.

8: ECONOMIE EN VRIJE TIJD

Economische vernieuwing. Logistiek, Life Sciences en Agrifood. De maakindustrie en het midden- en kleinbedrijf lopen voor een groot deel dwars door deze sectoren heen.

9.1

Ontwikkel een hoogwaardige, betrouwbare, duurzame en robuuste INFRASTRUCTUUR, waaronder regionale en grensoverschrijdende infrastructuur, ter ondersteuning van de economische ontwikkeling en het welzijn van de mens, met een focus op BETAALBARE EN GELIJKE TOEGANG VOOR IEDEREEN.

9.2

Bevorderen van inclusieve en DUURZAME INDUSTRIALISERING en, tegen 2030, het aandeel in de WERKGELEGENHEID en het bruto binnenlands product van de industrie aanzienlijk doen toenemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden, en dat aandeel verdubbelen in de minst ontwikkelde landen.

9.3

Verbetering van de toegang tot financiële diensten van kleine industriële en andere bedrijven, met name in ontwikkelingslanden, tot financiële diensten, waaronder betaalbare kredieten en hun INTEGRATIE IN WAARDEKETENS EN MARKTEN.

9.4

Tegen 2030 de INFRASTRUCTUUR MODERNISEREN en industrieën aanpassen om hen duurzaam te maken, waarbij de focus ligt op een grotere doeltreffendheid bij het gebruik van HULPBRONNEN en van schonere en MILIEUVRIENDELIJKE TECHNOLOGIEËN en INDUSTRIËLE PROCESSEN, waarbij alle landen de nodige actie ondernemen volgens hun eigen respectieve mogelijkheden.

9.5

Verbeteren van het WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK, moderniseren van de technologische capaciteiten van industriële sectoren in alle landen, in het bijzonder in ontwikkelingslanden, waarbij ook tegen 2030 innovatie wordt aangemoedigd en op aanzienlijke wijze het aantal onderzoek en ontwikkelingswerkers per miljoen inwoners wordt verhoogd en waarbij ook meer wordt uitgegeven aan publiek en privaat onderzoek en ontwikkeling.

9.C

De TOEGANG TOT ICT aanzienlijk vergroten en streven naar universele en betaalbare TOEGANG TOT INTERNET in de minst ontwikkelde landen in 2020.

Wegen en vervoer 9.1

Binnen de EU staat het volume van Nederlandse personenvervoer ten opzichte van het bbp relatief laag op de ranglijst, en het vrachtvervoer in de middenmoot.

Milieusector 9.2

Nederland is de industrialisatiefase al lang voorbij, maar waar wel op ingezet kan worden is vergroting van de rol van bedrijven gericht op verduurzaming van de economie.

Midden- en kleinbedrijf (MKB)

Het aandeel van het Nederlandse MKB in de toegevoegde waarde van de reële economie is stabiel over de tijd heen (meer dan 60 procent), en gemiddeld vergeleken met EU-landen in 2013. Het deel van het MKB dat toegang tot financiering als belangrijkste probleem ervaart (bijna 13 procent) is in Nederland relatief hoog vergeleken met andere EU-landen in 2015.

Broeikasgassen

De broeikasgasintensiteit van de Nederlandse economie is gemiddeld binnen de EU in 2013. De broeikasgasintensiteit is licht gedaald sinds 2000. In die periode zijn de broeikasgasemissies licht afgenomen en de economische activiteit in Nederland (per saldo) toegenomen.

Innovatie 9.5

De trend in de uitgaven aan R&D (als percentage van het bbp) en het aantal octrooien (per miljoen inwoners) is stabiel, maar bij beide indicatoren staat Nederland ergens in de EU-middenmoot in 2014. Dit terwijl kennisontwikkeling en kennisdiffusie belangrijk zijn in een snel veranderende wereld en voor duurzame ontwikkeling.

ONGELIJKHEID VERMINDEREN

2: OP MAAT TOEPASSEN
ARMOEDEBELEID
Actieve bemiddeling
naar werk.

1: ZORG EN WELZIJN
Low profile: deelname
antidiscriminatie meldpunt Radar

3: ACTIVITEITEN OP HET
GEBIED VAN SPORT, CULTUUR
EN ONTMOETEN ZIJN
LAAGDREMPELIG EN
TOEGANKELIJK
Betaalbaarheid voorzieningen,
samenwerking met
maatschappelijke instellingen,
verenigingen en inwoners en het
geven van activiteitsubsidies.

9: DOORONTWIKKELEN VAN DE
(NETWERK) ORGANISATIE
Personeelsbestand: Afspiegeling
maatschappij, doelgroepen en
participatiewet (banenafpraak
percentage kwetsbare groepen).

1: MENSEN KUNNEN ZICH ZELF
REDDEN, DOEN MEE EN HEBBEN
HET GEVOEL DAT ZE ERBIJ HOREN

GOEDE OPVANG VOOR
VLUCHTELINGEN EN
VERGUNNINGHOUDERS
Welzijnskant op het gebied van
vluchtelingen.

3: VOORZIENINGEN VOOR
SPORT, CULTUUR EN ONTMOETEN
Als overkoepelend doel.

RELEVANTE TARGETS VOOR
LOKALE OVERHEDEN

10.1
In 2030 is geleidelijk een
INKOMENSGROEI VAN DE ARMSTE 40%
van de bevolking gerealiseerd en
behouden, met een snelheid die groter is
dan het nationale gemiddelde.

10.2
In 2030 is de SOCIALE, ECONOMISCHE
EN POLITIEKE INTEGRATIE van iedereen
mogelijk gemaakt en wordt deze
bevorderd, ongeacht leeftijd, geslacht,
handicap, ras, huidskleur, afkomst, religie
of economische of andere status.

10.3

Zorg voor gelijke kansen en verminder de
ongelijkheid van resultaten, onder andere
door AFSCHAFFING VAN
DISCRIMINERENDE WETTEN, BELEID EN
PRAKTIJKEN en bevordering van
adequate wetgeving, beleid en acties op
dit gebied.

10.4
Zorg voor beleid, vooral op het gebied
van BELASTINGEN, LONEN EN SOCIALE
BESCHERMING, en bereik steeds meer
gelijkheid.

10.7
Faciliteer ordelijke, veilige, regelmatige en
verantwoorde MIGRATIE en mobiliteit van
mensen, onder meer door de uitvoering
van een gepland en goed beheerd
migratiebeleid.

CIJFERS VAN
HET CBS

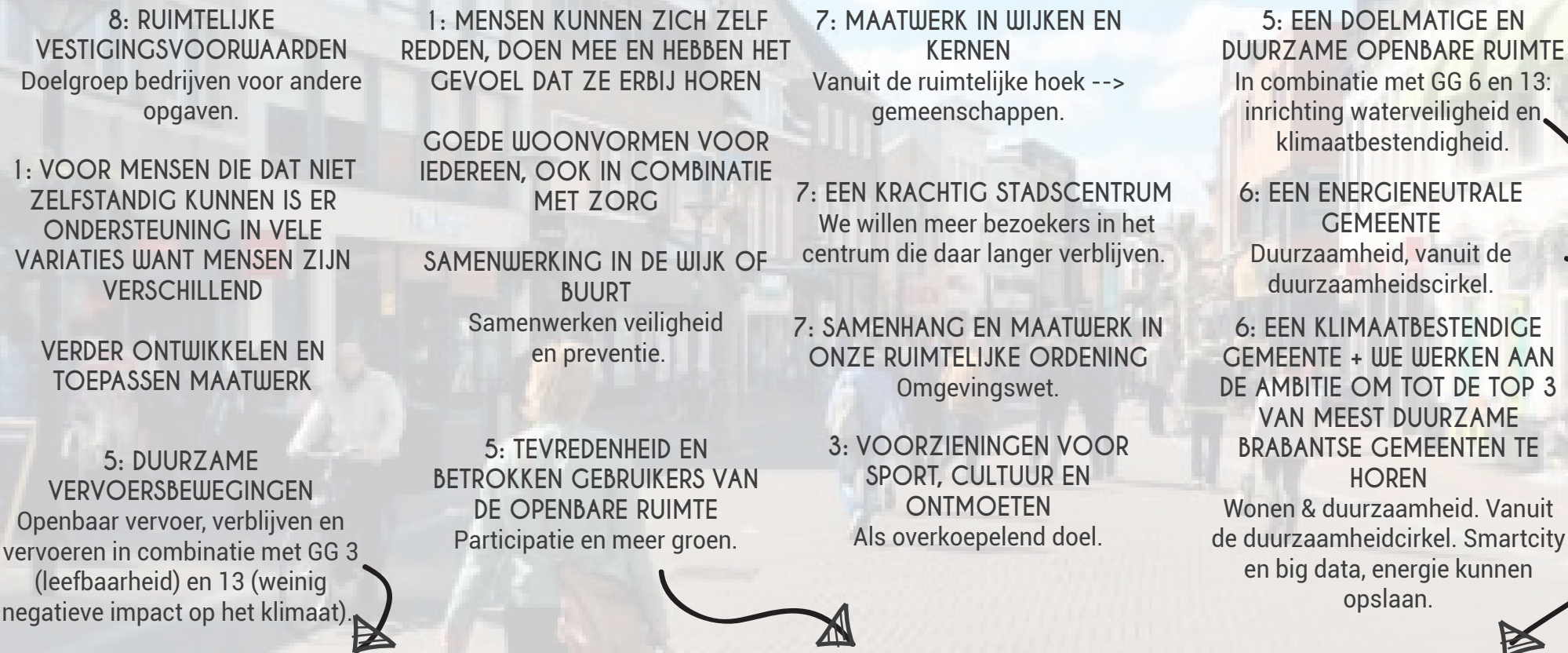
Inkomensongelijkheid en armoede
Volgens de Palma ratio is de
Nederlandse inkomensongelijkheid
redelijk klein vergeleken met andere
EU-landen in 2013. En de groep mensen
met risico op armoede is relatief klein in
Nederland (6,5 procent in 2015), maar die
groep lijkt groter geworden sinds 2006.

Sociale ongelijkheid
Het gevoel gediscrimineerd te worden is
bij steeds meer mensen in Nederland te
horen (ongeveer 7 procent van de
bevolking in 2002 naar meer dan 9
procent in 2014). Vergeleken met andere
EU-landen in 2014 is het gevoel kennelijk
wijder verspreid dan gemiddeld.

Bescherming van arbeid
Het arbeidsaandeel is in Nederland vrij
stabiel gebleven sinds 2000 (tegen de 50
procent) en internationaal gezien een van
de hogere aandelen.

Migratiebeleid
Nederland scoort 61 op de index voor
migratiebeleid (MIPEX schaal 0–100) in
2014. Dit is een vrij goede score
vergeleken met andere EU-landen. Sinds
2010 is de Nederlandse score wel
gedaald (toen 69), en het meest recente
jaar (2014) is nog van voor de grote
instroom vanwege de vluchtelingencrisis.

DUURZAME STEDEN EN GEMEENSCHAPPEN

RELEVANTE TARGETS VOOR
LOKALE OVERHEDEN

CIJFERS VAN
HET CBS

- 11.1**
In 2030 is ervoor gezorgd dat iedereen toegang heeft tot adequate, veilige en betaalbare HUISVESTING EN BASISVOORZIENINGEN, en zijn sloppenwijken opgeknapt.
- 11.2**
In 2030 wordt toegang geboden tot veilige, betaalbare, toegankelijke en duurzame vervoerssystemen voor iedereen, is de verkeersveiligheid aanzienlijk verbeterd, met name door de uitbreiding van het OPENBAAR VERVOER, met speciale aandacht voor de behoeften van mensen in kwetsbare situaties, vrouwen, kinderen, gehandicapten en oudere personen.
- 11.3**
In 2030 is inclusieve en DUURZAME URBANISATIE verbeterd. De mogelijkheden voor PARTICIPATIEVE, geïntegreerde en DUURZAME STADSPANNING en beheer zijn in alle landen verder ontwikkeld.
- 11.4**
Versterking van de inspanningen ter bescherming van 's werelds CULTUREEL EN NATUURLIJK ERFGOED.
- 11.5**
In 2030 is het aantal doden en het aantal getroffen mensen bij rampen, inclusief watergerelateerde RAMPEN, aanzienlijk gedaald, en de economische verliezen ten opzichte van het BNP met y% gedaald, en wordt de nadruk gelegd op bescherming van de armen en de mensen in kwetsbare situaties.
- 11.6**
In 2030 is het nadelige MILIEUEFFECT VAN DE STEDEN per inwoner verminderd, onder meer door speciale aandacht te schenken aan de LUCHTKWALITEIT en gemeentelijke en ander AFVALBEHEER.
- 11.7**
In 2030 is er universele toegang tot veilige, inclusieve en toegankelijke GROENE EN OPENBARE RUIMTES, met name voor vrouwen en kinderen, ouderen en personen met een handicap.
- 11.A**
Ondersteuning van positieve economische, sociale en ecologische BANDEN TUSSEN STEDELIJKE, PERI-URBANE EN RURALE GEBIEDEN door versterking van de nationale en regionale ontwikkelingsplanning.
- 11.B**
In 2020 is een stijging gerealiseerd van x% van het aantal steden en menselijke nederzettingen die geïntegreerde beleidslijnen en plannen aannemen en implementeren voor integratie, efficiënt gebruik van hulpbronnen, beperking van en aanpassing aan KLIMAATVERANDERING, VEERKRACHT TEN OPZICHTE VAN RAMPEN, en in overeenstemming met het aanstaande Hyogo-kader is op alle niveau holistisch RISICOBEBEER BIJ RAMPEN ontwikkeld en geïmplementeerd.
- 11.C**
Minst ontwikkelde landen ondersteunen, onder meer door financiële en technische bijstand voor duurzame en robuuste GEBOUWEN WAARBIJ GEBRUIK WORDT GEMAAKT VAN LOKALE MATERIALEN.

Woonruimte en verstedelijking
Het deel van de bevolking dat vindt dat ze in een te kleine woning woont neemt toe in Nederland (van 1,9 procent in 2005 naar 3,3 in 2015), hoewel dat internationaal gezien zeer meevalt. De verstedelingsgraad in Nederland is zeer hoog, afgemeten aan de oppervlakte per inwoner.

Bescherming cultureel en natuurlijk erfgoed (11.4)
De overheidsuitgaven aan milieubescherming en cultuur zijn stabiel gebleven de afgelopen 15 jaar (iets minder dan 2 procent van het BBP), en relatief hoog vergeleken met andere EU-landen.

Milieu en veiligheid in steden
Het volume van het gemeentelijk afval (per inwoner) is afgenomen sinds 2000, Nederland genereert nog relatief veel afval vergeleken met andere EU-landen. De uitstoot van fijnstof in de steden is gereduceerd en vergeleken met andere landen lijkt het goed te gaan; de uitstoot is op bepaalde locaties in Nederland nog hoog. Het aandeel mensen dat slachtoffer was van misdaad in Nederland enigszins gedaald.

VERANTWOORDE CONSUMPTIE EN PRODUCTIE

DURE JIJ HET AAN?

8: OSS IS TOONAANGEVEND IN VLEES EN VLEESVERVANGERS
De innovatiesprong van vlees naar vleesvervangers is landelijk en internationaal volop in beweging.

8: ECONOMIE EN VRIJE TIJD
Het bespreekbaar maken met ondernemers om afval te verminderen.

6: HET VERMINDEREN VAN HET GEBRUIK VAN GRONDSTOFFEN EN AFVAL
in 2020 75% afvalscheiding en maximaal 96 kilo restafval per inwoner: 85 kilo fijn restafval via huis-aan-huis ophalen en 15 kilo grof restafval via de milieustraat.

3: MENSEN MET EEN GEZONDE LEEFSTIJL
Bewust eten, als afgeleide van Global Goal 3.

RELEVANTE TARGETS VOOR
LOKALE OVERHEDEN

12.1 Het 10-jarig PROGRAMMAKADER INZAKE DUURZAME CONSUMPTIE- EN PRODUCTIEPATRONEN implementeren, waarbij alle landen actie ondernemen, en waarbij de ontwikkelde landen de leiding nemen, rekening houdend met de ontwikkeling en de mogelijkheden van de ontwikkelingslanden.

12.2 In 2030 duurzaam beheer en EFFICIËNT GEBRUIK VAN NATUURLIJKE HULPBRONNEN

12.3 In 2030 is het wereldwijde VOEDSELAFVAL op detailhandel en consumentniveau gehalveerd, evenals de voedselverliezen bij de productielijnen en toeleveringsketens, waaronder verliezen na de oogst.

12.4 In 2020 MILIEUHYGIËNISCH VERANTWOORD BEHEER VAN CHEMISCHE EN ALLE ANDERE AFVALSTOFFEN bereiken gedurende hun levenscyclus in overeenstemming met overeengekomen internationale kaders en het vrijkomen ervan in de lucht, het water en de bodem aanzienlijk verminderen om de nadelige gevolgen ervan voor de menselijke gezondheid en het milieu te minimaliseren.

12.5 In 2030 is de afvalproductie aanzienlijk verminderd door middel van preventie, REDUCTIE, RECYCLING EN HERGEBRUIK.

12.7 Bevordering van praktijken op het gebied van OVERHEIDSOPDRACHTEN die duurzaam zijn, in overeenstemming met het nationale beleid en de prioriteiten.

12.8 In 2030 is ervoor gezorgd dat mensen overal de relevante informatie hebben en BEKEND zijn met duurzame ontwikkeling en levensstijlen in harmonie met de natuur.

12.6 Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en DUURZAAMHEIDSINFORMATIE te integreren in hun RAPPORTERINGSCYCLUS.

12.B Instrumenten ontwikkelen en implementeren om de effecten van duurzame ontwikkeling van DUURZAAM TOERISME DAT BANEN CREËERT EN DE LOKALE CULTUUR EN PRODUCTEN PROMOOT.

CIJFERS VAN
HET CBS

Duurzame productie en gebruik natuurlijke hulpbronnen
Nederland genereert vrij veel voedsel-gerelateerd afval per inwoner.

Het aandeel van biologische landbouw neemt licht toe maar staat Nederland nog laag op de EU-ranglijst.

Voedselafval, gevaarlijk afval en recycling
Het volume van gevaarlijk afval (per inwoner) is per saldo toegenomen tussen 2004 en 2012, maar de sterkste stijging was wel tussen 2004 en 2006. Vergeleken met andere EU-landen in 2012 produceert Nederland veel gevaarlijk afval.

Voedselafval, gevaarlijk afval en recycling
Met nuttige toepassing van gevaarlijk afval heeft Nederland een gemiddelde EU-ranking in 2012. Ook de Nederlandse recycling voor gemeentelijk afval zit in de middenmoot in 2014, al neemt het toe.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen & Kennis voor duurzame ontwikkeling
Met nuttige toepassing van gevaarlijk afval heeft Nederland een gemiddelde EU-ranking in 2012. Ook de Nederlandse recycling voor gemeentelijk afval zit in de middenmoot in 2014, al neemt het toe.

KLIMAATACTIE

6: EEN KLIMAATBESTENDIGE GEMEENTE:

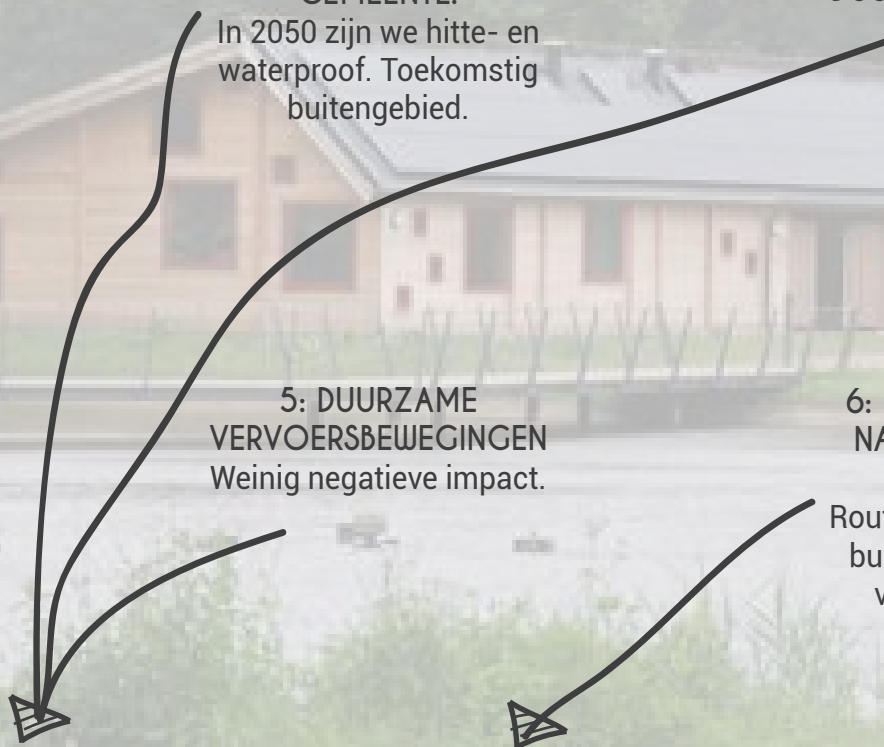
In 2050 zijn we hitte- en waterproof. Toekomstig buitengebied.

5: EEN DOELMATIGE EN DUURZAME OPENBARE RUIMTE Klimaatbestendig.

5: DUURZAME VERVOERSBEWEGINGEN Weinig negatieve impact.

6: DE KWALITEIT VAN ONZE NATUUR IN OSS GROENER MAKEN:

Routekaart Natuur. Toekomstig buitengebied. NME-centrum voorlichting en educatie.

RELEVANTE TARGETS VOOR
LOKALE OVERHEDEN

13.1

Verhoog de VEERKRACHT en het aanpassingsvermogen aan klimaatgerelateerde gevaren en natuurrampen in alle landen

13.2

MAATREGELEN inzake klimaatverandering INTEGREREN in nationale BELEIDSLIJNEN, STRATEGIEËN EN PLANNING.

13.3

Verbeter het onderwijs voor een VERDER BEWUSTMAKING en verbetering van de menselijke en institutionele vaardigheden met betrekking tot het beperking van, de aanpassing aan, de verkleining van de invloed van, en vroegtijdige waarschuwingen voor klimaatverandering.

13.B

Promoot mechanismen ter bevordering van vaardigheden voor een effectieve AAN KLIMAATVERANDERING GERELATEERDE PLANNING EN BEHEER in de minst ontwikkelde landen, met de nadruk op vrouwen, jongeren, lokale en gemarginaliseerde groepen.

CIJFERS VAN
HET CBS

Uitstoot broeikasgassen

Internationaal vergeleken heeft Nederland relatief veel broei kas gas emissies per inwoner (in 2014) en historische CO2 uitstoot per inwoner (2013).

LEVEN IN HET WATER

RELEVANTE TARGETS VOOR
LOKALE OVERHEDEN

14.1

In 2025 worden verontreinigingen van oceanen en zeeën met name veroorzaakt door ACTIVITEITEN OP HET LAND voorkomen en aanzienlijk verlaagd, inclusief zeeafval en nutriëntenverontreiniging.

14.5

In 2020 WORDT TEN MINSTE 10 PROCENT VAN DE KUST EN ZEE GEBIEDEN GECONSERVEERD, in overeenstemming met nationale en internationale wetgeving en op basis van de beste beschikbare wetenschappelijke informatie.

14.2

In 2020 worden zee en KUSTECOSYSTEMEN duurzaam beheerd en beschermd om aanzienlijke schadelijke effecten te voorkomen, onder meer door het versterken van hun veerkracht, en actie te ondernemen voor hun herstel, teneinde voor gezonde en productieve zeeën te zorgen.

14.B

Aan KLEINSCHALIGE AMBACHTELIJKE VISSERS toegang bieden tot maritieme hulpbronnen en markten.

14.4

Tegen 2020 op een doeltreffende manier de visvangst reguleren en een einde maken aan OVERBEVISSING, aan ILLEGALE, niet-aangegeven en ongereguleerde visserij en aan DESTRUCTIEVE VISSERIJPRAKTIJKEN, en op wetenschap gebaseerde BEHEERPLANNEN IMPLEMENTEREN, om de visvoorraden zo snel mogelijk te herstellen, op zijn minst op niveaus die een maximale DUURZAME OPBRENGST kunnen garanderen zoals bepaald door hun biologische kenmerken.

14.7

Tegen 2030 de economische voordelen vergroten voor kleine eilandstaten en voor de minst ontwikkelde landen van het duurzaam gebruik van mariene rijkdommen, ook via het DUURZAAM BEHEER VAN VISSERIJ, AQUACULTUUR EN TOERISME.

CIJFERS VAN
HET CBS

Mariene vervuiling en bescherming milieu zee- en kustgebieden

Internationaal vergeleken heeft Nederland relatief veel broei kas gas emissies per inwoner (in 2014) en historische CO2 uitstoot per inwoner (2013).

Overbevissing en duurzame visserij

De visvoorraad in de Noordzee op duurzaam niveau is toegenomen. In 2000 waren nog 3 van de 5 consumptievissoorten boven verzorgingsniveau, in 2015 zijn dat er 4 van de 5.

Overbevissing en duurzame visserij

Met de duurzame visserij gaat het iets beter sinds 2012 volgens de Food Provision Index (de score was toen 54, in 2015 is de score 56).5) Maar Nederland staat laag op de ranglijst van EU-landen in 2015.

LEVEN OP HET LAND

5: EEN DOELMATIGE EN
DUURZAME OPENBARE RUIMTE
Biodiversiteit.

7: NIEUW EVENWICHT IN EEN
VERANDEREND BUITENGEBIED
Afgeleide van programma 6.
Omgevingswet.

6: DE KWALITEIT VAN ONZE
NATUUR IN OSS GROENER
MAKEN:
Biodiversiteit. Beheer in het
buitengebied. Project Meer
Maashorst.

6: DUURZAAMHEID, MILIEU EN
NATUUR

6: EEN KLIMAATBESTENDIGE
GEMEENTE:
In 2050 zijn we hitte- en
waterproof.

RELEVANTE TARGETS VOOR
LOKALE OVERHEDEN

15.1

In 2020 is gezorgd voor behoud, herstel en duurzaam gebruik van ZOETWATERECOSYSTEMEN op het land, met name bossen, moerasland, bergen en droge gebieden, in overeenstemming met de verplichtingen uit hoofde van internationale overeenkomsten.

15.2

In 2020 wordt implementatie van duurzaam beheer van de bossen gepromoot, is een halt toegeroepen aan ontbossing, worden aangetaste BOSSEN hersteld en is bebossing en herbebossing met x% wereldwijd uitgebreid.

15.3

Tegen 2030 de woestijnvorming tegengaan, AANGETAST LAND EN GEDEGRADEERDE BODEM HERSTELLEN, ook land dat wordt aangetast door woestijnvorming, droogte en overstromingen, en streven naar een wereld die qua LANDDEGRADATIE NEUTRAAL is.

15.5

Dringende en belangrijke acties ondernemen om aantasting van natuurlijke habitats te verminderen, het verlies van BIODIVERSITEIT een halt toe te roepen en in 2020 bedreigde soorten te beschermen en de UITSTERVING ervan te voorkomen.

15.9

In 2020 ook waarden van ecosystemen en biodiversiteit integreren in de nationale- en LOKALE PLANNING, ontwikkeling en armoedebestrijding.

15.B

Aanzienlijke MIDDELEN UIT ALLE BRONNEN EN OP ALLE NIVEAUS mobiliseren om duurzaam bosbeheer te financieren, en te zorgen voor adequate stimulansen voor ontwikkelingslanden om duurzaam bosbeheer te bevorderen, onder meer voor behoud van bossen en herbebossing.

CIJFERS VAN
HET CBS

Bescherming natuur en bossen

De natuurlijke habitat in Nederland staan onder druk. Internationaal gezien staat Nederland in 2012 vrij laag op de ranglijst bij zowel bos- en natuurgebieden als de staat van instandhouding.

Aantasting land en bodem

Het fosfor- en stikstofoverschot in de bodem verbeterd, maar Nederland staat in 2014 nog onderaan de lijst van EU-landen als het gaat om stikstof.

Biodiversiteit

De biodiversiteit blijft stabiel sinds 2000 volgens de Rode Lijst Index. Maar volgens de index voor vogels op het boerenland nam de diversiteit af sinds 2000 (72,94 in 2014, index 2000=100), en staat Nederland in de EU-middenmoot in 2005.

VREDE, VEILIGHEID EN GERECHTIGHEID

LET OP!

1: VOOR MENSEN DIE DAT NIET ZELFSTANDIG KUNNEN IS ER ONDERSTEUNING IN VELE VARIATIES WANT MENSEN ZIJN VERSCHILLEND

VARIATIE IN (COMBINATIES VAN) VOORZIENINGEN

TOEZICHT EN KWALITEIT
Medio 2016 is in Oss de toezichthouder WMO gestart.

4: VEILIGHEID
Dit programma richt zich op het zorgen voor zo veilig mogelijke wijken en dorpen is Oss.

4: VEILIGHEIDSINCIDENTEN OF -PROBLEMEN OPLOSSEN
Incidenten beleid en bestrijden van ontwrichting van ondermijnende criminaliteit (zoals drugshandel).

1: MENSEN KUNNEN ZICH ZELF REDDEN, DOEN MEE EN HEBBEN HET GEVOEL DAT ZE ERBIJ HOREN

PREVENTIE VOOR JEUGDPROBLEMATIEK
Samenwerken veiligheid en preventie.

10: UITVOEREN VAN FINANCIËEL BELEID
Transparante overheid, financiële spelregels afgesproken. Eerlijk + accountcontrole.

9: TRANSPARANT, INTERACTIEF EN ZORGVULDIG BESTUREN
Politieke boodschap die je wil uitdragen.

RELEVANTE TARGETS VOOR
LOKALE OVERHEDEN

16.1
Alle vormen van GEWELD en bijbehorende sterftecijfers overal verlagen.

16.2
Een einde maken aan het MISBRUIK, de EXPLOITATIE, de HANDEL en van alle vormen van geweld tegen en het martelen van kinderen.

16.3
De rechtsregels bevorderen op nationaal en internationaal niveau en GELIJKE TOEGANG tot het RECHTSSYSTEEM voor iedereen garanderen.

16.5
CORRUPTIE en omkoping in al zijn vormen aanzienlijk verminderen.

16.6
Ontwikkeling van EFFECTIEVE, VERANTWOORDELIJKHEDEN EN TRANSPARANTE INSTELLINGEN op alle niveaus

16.7
Zorgen voor RESPONSIEVE, INCLUSIEVE, PARTICIPATIEVE EN REPRESENTATIEVE BESLUITVORMING op alle niveaus.

16.9
Tegen 2030 een WETTELIJKE IDENTITEIT voorzien voor iedereen, met inbegrip van GEBORTEREGISTRATIE.

16.10
Zorgen voor publieke TOEGANG TOT INFORMATIE en bescherming van de fundamentele vrijheden, in overeenstemming met de nationale wetgeving en internationale overeenkomsten.

CIJFERS VAN
HET CBS

Geweld
Nederland scoort hoog tot gemiddeld vergeleken met andere EU-landen als het gaat om het aantal geregistreerde moorden, slachtofferschap van misdaad en veilig voelen in eigen buurt. Slachtofferschap van misdaad daalt van 19,8 procent in 2012 naar 17,6 in 2015. Iets meer dan 80 procent van de mensen in 2015 voelt zich veilig 's avonds in hun eigen buurt.

Kindermishandeling en mensenhandel
Het percentage 15–18 jarigen dat de kans op mishandeling als groot ervaart. In 2012 was dit 3 procent, om toe te nemen naar 3,8 in 2013 en weer te zakken tot 2,6 in 2015. Het aantal meldingen van mensenhandel is gestegen tussen 2006 (3,5 per 100 000 inwoners) en 2015 (7,8).

Rechtsstaat, corruptie en instituties
Het aantal geregistreerde misdrijven neemt af, het aantal gedetineerden blijft stabiel. Het aantal gedetineerden is relatief laag vergeleken met andere EU-landen. Het vertrouwen in instituties in het algemeen is ook relatief zeer hoog (in 2014), en bleef stabiel.

Invloed in politieke besluitvorming en fundamentele vrijheden
De invloed die de burger heeft of denkt te kunnen uitoefenen in besluitvorming staat Nederland in de ranking nog redelijk hoog. Daaronder speelt er echter het een en ander: een groeiende politieke onvrede en discussies over democratische vernieuwing. Wel is Nederland een van de meest vrije samenlevingen ter wereld in politiek opzicht, in burgerrechten, en in persvrijheid

PARTNERSCHAPPEN OM DOELEN TE BEREIKEN

**9: TRANSPARANT, INTERACTIEF
EN ZORGVULDIG BESTUREN**
Rol van de Raad.

**7: RUIMTELIJKE ONTWIKKELING
EN WONEN**
Omgevingswet--.

BESTUURLIJKE PROGRAMMA'S
Netwerk organisatie -> manier
van werken. Verschillende
publieke en private partners
betrekken.

8 ECONOMIE EN VRIJE TIJD
Handelsmissies. Bijvoorbeeld
naar Vietnam.

RELEVANTE TARGETS VOOR
LOKALE OVERHEDEN

17.1
De mobilisatie van binnenlandse
middelen versterken, onder meer door
middel van internationale steun aan
ontwikkelingslanden, voor het verbeteren
van de binnenlandse middelen voor de
INNING VAN BELASTING EN ANDERE
INKOMSTEN.

17.3
Bijkomende FINANCIËLE MIDDELEN
VOOR ONTWIKKELINGSLANDEN
MOBILISEREN vanuit verschillende
bronnen.

17.14
De COHERENTIE VAN HET BELEID voor
duurzame ontwikkeling verbeteren.

17.2
Ontwikkelde landen dienen ten volle hun
verbintenissen aangaande OFFICIËLE
ONTWIKKELINGSHULP TE IMPLEMENTEREN,
waaronder ook de verbintenis van vele
ontwikkelde landen om 0,7% VAN HET BRUTO
NATIONAAL INKOMEN te besteden aan
officiële ontwikkelingshulp voor ontwikkelings-
landen (ODA/GNI) en 0,15% tot 0,20%
ontwikkelingshulp aan de minst ontwikkelde
landen; ODA-donoren worden aangemoedigd
om voor zichzelf een doelstelling te bepalen
om minstens 0,2% van de ODA te besteden
aan de minst ontwikkelde landen..

17.17
Effectieve publieke, publiekprivate en
maatschappelijke SAMENWERKINGSVERBAN-
DEN aanmoedigen en stimuleren, voortbou-
wend op de ervaring en resourcing-strategieën
van samenwerkingsverbanden.

17.11
De export van ontwikkelingslanden
aanzienlijk doen toenemen, in het
bijzonder met de bedoeling om het
aandeel van de minst ontwikkelde landen
in de mondiale export tegen 2020 te
verdubbelen

17.16
De MONDIALE SAMENWERKING voor
duurzame ontwikkeling verbeteren,
aangevuld met samenwerkingsverban-
den met meerdere belanghebbenden die
kennis, expertise, technologie en financi-
ele middelen mobiliseren en delen voor
de verwezenlijking van duurzame
ontwikkelingsdoelen in alle landen, met
name ontwikkelingslanden.

17.18
In 2020 is de capaciteitsopbouw in ontwikke-
lingslanden, met inbegrip van de minst
ontwikkelde landen (LDC's) en kleine insulaire
staten in ontwikkeling (SIDS), versterkt voor
een aanzienlijke verhoging van de beschik-
baarheid van HOOGWAARDIGE, ACTUELE EN
BETROUWBARE data, uitgesplitst naar
inkomen, geslacht, leeftijd, ras, etniciteit,
migratie-status, handicap, geografische
locatie en andere kenmerken die relevant zijn
in nationale contexten.

17.19
In 2030 voortbouwen op bestaande initiatieven
om meetinstrumenten voor de voortgang van
duurzame ontwikkeling te creëren, als
aanvulling op het BBP en om STATISTISCHE
CAPACITEIT te ondersteunen.

CIJFERS VAN
HET CBS

Hulp aan ontwikkelingslanden 17.1 - 17.2 - 17.3

Steun door de overheid aan ontwikkelingslan-
den wordt gefinancierd uit haar inkomsten.
Deze inkomsten (als percentage van het bbp)
zijn stabiel en gemiddeld vergeleken met
andere EU-landen. De Nederlandse ontwikke-
lingshulp is internationaal gezien vrij hoog
(0,64 procent van het bbp in 2014) maar al
jaren dalende (0,84 in 2000).

Hulp aan ontwikkelingslanden 17.1 - 17.2 - 17.3

Overige financiële overheidssteun en
steun vanuit NGO's is zeer beperkt in
2014 (0,02 procent van het bbp), maar is
wel hoger geweest (0,08 in 2010, en 0,19
in 2013). Internationaal staat Nederland
hiermee gemiddeld in 2014.

Handel met ontwikkelingslanden 17.11

De totale Nederlandse invoer uit de ontwikke-
lingslanden is toegenomen en internationaal
gezien erg hoog (gemeten in euro's per
inwoner). De vraag is dan wat de samenstel-
ling is van deze invoer: hoogwaardige produc-
ten en halfabrikaten (wat ten goede komt aan
inkomens en werkgelegenheid van ontwikke-
lingslanden) of grondstoffen (waarvan de
winning een aanslag kan zijn op hun milieu).

Handel met ontwikkelingslanden 17.11

Nederland importeert relatief veel
(agro-)grondstoffen en energie uit ontwikke-
lingslanden en andere landen. De carbon
footprint als gevolg van Nederlandse
consumptie, ofwel de milieudruk die Neder-
land legt op andere landen, was relatief hoog
vergeleken met andere EU-landen in 2007.6)
De carbon footprint is enigszins toegenomen
sinds 2010.

GLOBAL GOALS

Wat valt op?

BENADERING BESTUURLIJKE PROGRAMMA'S

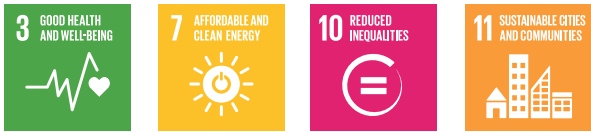
PROGRAMMA 1:
Zorg en welzijn

PROGRAMMA 2:
Werk & inkomen

PROGRAMMA 3:
Voorzieningen voor sport,
cultuur en ontmoeten

PROGRAMMA 4:
Veiligheid

PROGRAMMA 5:
Mobiliteit en openbare
ruimte

PROGRAMMA 6:
Duurzaamheid, milieu en
buitengebied

PROGRAMMA 7:
Ruimtelijke ontwikkeling
en wonen

PROGRAMMA 8:
Economie en vrije tijd

PROGRAMMA 9:
Bestuur, organisatie en
dienstverlening

PROGRAMMA 10:
Financiën en belastingen

BENADERING BESTUURLIJKE PROGRAMMA'S

Global Goals - aantal keer benoemd

BENADERING TELOS-MEETING

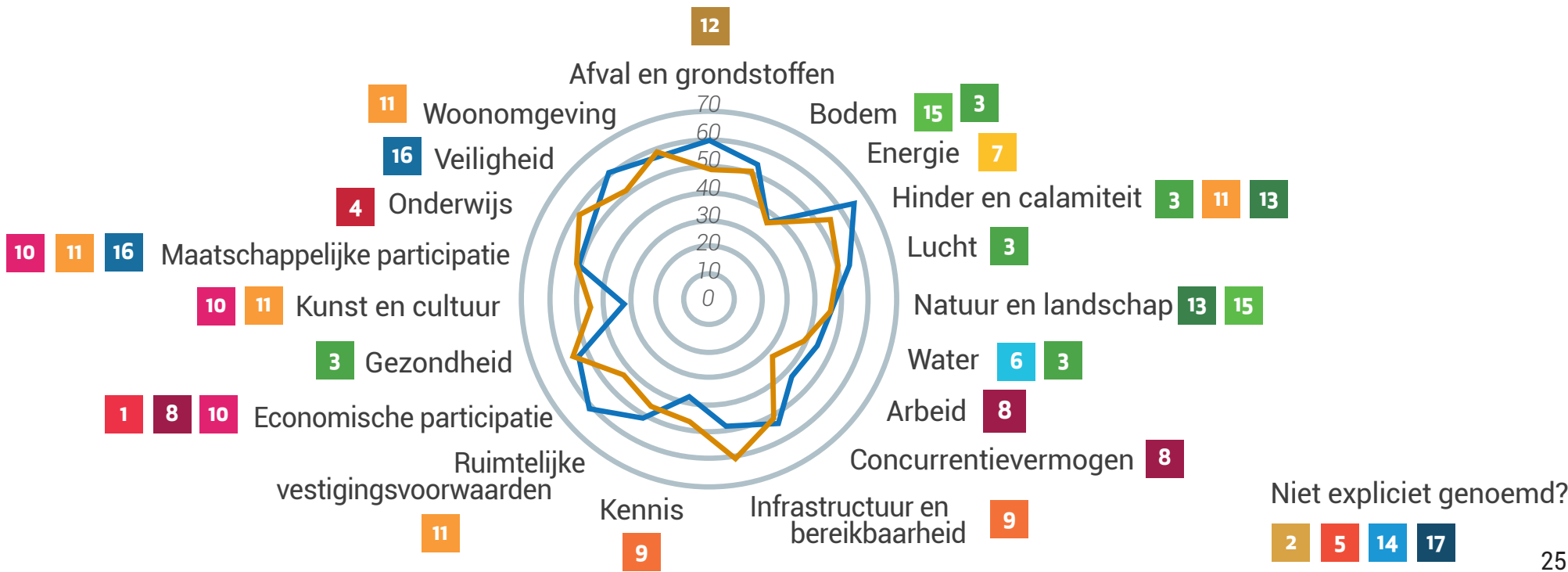
Global Goals - eerste koppeling aan People, Planet, Profit.

PEOPLE	PLANET	PROFIT
Veiligheid Economische participatie Gezondheid Onderwijs Wonen	Energie Afval & Grondstoffen Natuur & Klimaat	Arbeid Infra Kennis Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden

Duurzaamheidsbenchmark 2015

Brabantse gemeenten
Gemeente Oss

ONDERZOEK GLOBAL GOALS

Inventarisatie van gemeentelijk beleid

COLOFON

Opdrachtgever: portefeuillehouder Burgemeester Wobine Buijs-Gloudemans

Opdrachtnemer: Irene Rouwenhorst - i.rouwenhorst@oss.nl

Onderzoek uitgevoerd door: Janneke van der Poel,
trainee Toekomst van Brabant - info@jannekevanderpoel.com

Bronnen:

Metten van SDGs: een eerste beeld van Nederland. CBS 2016

Global Goals for Sustainable Development, wat lokale overheden moeten weten. VNGi

Gemeente Oss

21-03-2017